

Συνταξιοδοτικό - Ασφαλιστικό - Δημογραφικό σε Ελλάδα

Α. Ετήσια Έκθεση Κομισιόν για το Ασφαλιστικό και τις Συντάξεις το 2017 - Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων Eurostat (Δημοσίευση: Μάιος 2018)

- Η γήρανση του πληθυσμού, η υπογεννητικότητα, σε συνδυασμό με τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, τη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας και την καθήλωση των μισθών, είναι τα κυριότερα προβλήματα που επισημαίνει η Ε.Ε. για την Ελλάδα. Ως αποτέλεσμα η χώρα μας αποτελεί την 2^η πιο γερασμένη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (στοιχεία της Eurostat) σύμφωνα με τον δείκτη εξάρτησης ηλικιωμένων, δηλαδή το ποσοστό των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών επί του συνολικού πληθυσμού. Κι αυτό γιατί για κάθε 3 άτομα σε παραγωγική ηλικία το 2017 αντιστοιχούσε 1 ηλικιωμένος άνω των 65 ετών. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ιταλία, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ηλικιωμένων παρουσιάζει το Λουξεμβούργο.
- Εντούτοις, ο ν. 4387/2016 δεν εξασφαλίζει μακροπρόθεσμα την οικονομική βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, παρά το γεγονός ότι συρρικνώνει τη συνταξιοδοτική δαπάνη, από 17,3% του ΑΕΠ το 2016, σε 12,5% του ΑΕΠ το 2050 και σε μόλις 10,6% του ΑΕΠ το 2070, συγκλίνοντας με τον μέσο όρο της Ε.Ε. που το 2070 θα είναι 11% του ΑΕΠ.
- Τα πραγματικά έτη παραμονής στην ασφάλιση στην Ελλάδα προβλέπεται να αυξηθούν σε 35,1 έτη το 2050 και σε 37,4 έτη το 2070, από 30,6 έτη το 2016. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι της Ε.Ε. είναι 37,5 και 38,1 έτη.
- Η μέση ηλικία συνταξιοδότησης στην Ελλάδα θα αυξηθεί, από 61,9 έτη το 2016, σε 67 έτη το 2050 και σε 68,1 έτη το 2070 σε συνάρτηση με την αντίστοιχη αύξηση του προσδόκιμου ζωής που προβλέπει η Eurostat, από 63,9 έτη για τους άντρες και 63,1 έτη για τις γυναίκες το 2016, σε 65,8 έτη για τους άντρες και 65,5 έτη για τις γυναίκες το 2070.
- Σύμφωνα με τις προβολές, ανησυχία προκαλεί η μείωση του εγχώριου πληθυσμού κατά 3,09 εκατ. άτομα έως το 2070 (από 10,75 εκατ. άτομα το 2016 σε μόλις 7,66 εκατ. άτομα το 2070) και αποτελεί τον βασικότερο επιβαρυντικό παράγοντα που πρέπει να αντιμετωπιστεί, αφού ο δείκτης δημογραφικής εξάρτησης από 33,4 το 2016 υπερδιπλασιάζεται στις 71 μονάδες το 2050 για να μειωθεί σε 63,1 το 2070. Αυτό σημαίνει πως για κάθε 10 άτομα που θα βρίσκονται στην παραγωγική ηλικία μεταξύ 15 - 64 ετών, το όχι και τόσο μακρινό 2070, θα υπάρχουν σχεδόν 6,3 ηλικιωμένοι άνω των 65 που θα «εξαρτώνται» από αυτούς.

- Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα αποτελέσματα της Eurostat είναι πως ο ελληνικός πληθυσμός γερνάει, με κίνδυνο να εκτινάξει εκ νέου τη συνταξιοδοτική δαπάνη εκτός στόχου, παρά τις δραματικές περικοπές των συντάξεων, παλαιών και νέων (ασφαλιστική μεταρρύθμιση).
- Στην Ελλάδα, ο πληθυσμός μειώνεται, ενώ το προσδόκιμο ζωής για τους άνδρες από 78,8 έτη το 2016 ανεβαίνει σε 79,6 το 2020 και συνεχίζει να αυξάνεται φθάνοντας τα 86,5 έτη το 2070. Για τις γυναίκες από 83,9 έτη το 2016 ανεβαίνει σε 84,5 το 2020 και συνεχίζει να αυξάνεται φθάνοντας τα 90,3 έτη το 2070. Αυτό, έχει ως αποτέλεσμα την άνοδο του πραγματικού ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης. Ο συνολικός πληθυσμός στην Ε.Ε. αναμένεται να αυξηθεί από 511 εκ. το 2016 σε 520 εκατομμύρια το 2070. Ωστόσο, ο πληθυσμός σε ηλικία 15 έως 64 ετών θα μειωθεί σημαντικά από 332,9 εκ. το 2016 σε 292,2 εκατομμύρια το 2070.

B. Μελέτη κ.κ. Ρομπόλη - Μπέτση (Αύγουστος 2018)

- Μόνο εξαιτίας της αύξησης του προσδόκιμου ζωής, το σύστημα στην Ελλάδα θα επιβαρυνθεί κατά 37,3 δις ευρώ σε παρούσες αξίες. Η συνολική αυτή επιβάρυνση μεταφράζεται σε περίπου 1,3 δις ευρώ ανά έτος για την περίοδο 2017-2057 ή σε μείωση των παροχών σε ασφαλισμένους και συνταξιούχους, κατά το αντίστοιχο αυτό ποσό.
- Η γήρανση του εργατικού δυναμικού και η επίδραση στον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ προκαλεί με τη σειρά της αρνητικές επιπτώσεις και στο κοινωνικό-ασφαλιστικό σύστημα. Πιο συγκεκριμένα, τα επόμενα χρόνια θα παρατηρηθεί μείωση του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας, αύξηση του εργατικού δυναμικού και παράλληλα μείωση του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας (15-64 ετών).
- Το 2010 η μέση πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης στην Ελλάδα ήταν 59 έτη, το 2017 αυξήθηκε σε 63 έτη και αναμένεται μέχρι το 2022 να φτάσει τα 65 έτη ηλικίας, λόγω της εφαρμογής του Ν. 4336/2015. Επιπλέον, τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης θα αυξηθούν περαιτέρω, αφού κάθε 10 έτη θα αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με την αύξηση του προσδόκιμου ορίου ζωής (άρθρο 14, Ν. 4387/2016), ενώ το 2060, βάσει των πρόσφατων εκτιμήσεων της Ε.Ε. το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης θα είναι τα 71 έτη.
- Το γεγονός της αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης συνεπάγεται την αύξηση του εργατικού δυναμικού (ιδιαίτερα των γυναικών), καθώς και τη γήρανση του εργατικού δυναμικού, αφού η μείωση των νέων εργαζομένων λόγω της μειωμένης γονιμότητας και η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης οδηγούν την κατανομή του εργατικού δυναμικού στις μεγαλύτερες ηλικίες. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί επιπτώσεις στην παραγωγικότητα της εργασίας, αφού ένα πιο γερασμένο εργατικό δυναμικό έχει μικρότερη παραγωγικότητα από ένα νεανικό εργατικό δυναμικό.
- Στη μελέτη, επισημαίνεται πως οι δυσμενείς αυτές δημογραφικές προοπτικές στην Ελλάδα, σε συνδυασμό και με τη διεθνή και ευρωπαϊκή επιστημονική έρευνα, συνηγορούν στη μείωση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας, καθώς και στους χαμηλούς ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ. Αυτό θα συμβεί εξαιτίας της εξάλειψης της δημογραφικής ώθησης (demographic tailwind) που δίνει στις οικονομίες ο μεγάλος πληθυσμός ατόμων νεαρής ηλικίας που προσεγγίζουν το ανώτερο επίπεδο της παραγωγικότητάς τους.